

Päivi Markkila ja Eija Pyykönen

PERHEPÄIVÄHOIDON VANHEMPAINILLAT

Toimintamalli Kallion alueelle

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Toukokuu 2011

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö	Aika	Tekijä/tekijät
Koulutusohjelma		
Työn nimi		
Työn ohjaaja	Sivumäärä	
Työelämäohjaaja		

Asiasanat

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	Date	Author
Degree programme		
Name of thesis		
Instructor	Pages	
Supervisor		
Key words		

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 PERHEPÄIVÄHOITO	3
2.1 Perhepäivähoidon muodot	3
2.2 Perhepäivähoito Suomessa	4
3 KASVATUSKUMPPANUUS	6
3.1 Kasvatuskumppanuuden määritelmä	6
3.2 Kasvatuskumppanuudessa huomioitavaa	7
4 VANHEMPIEN KOHTAAMINEN	9
4.1 Vuorovaikutustaidot	9
4.2 Kasvatuskeskustelut	10
4.3 Vuorovaikutus vanhempien kanssa	11
5 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN	13
5.1 Muuttunut vanhemmuus	13
5.2 Tuen tarve	14
5.3 Keinoja vanhemmuuden tukemiseen	15
5.4 Vanhempien osallisuus	15
6 TUTKIMUS	17
6.1 Tutkimuksen tausta	17
6.2 Aineiston kerääminen	17
6.3 Vanhempien kokemukset vanhempainilloista	18
6.4 Tulosten luotettavuus	19
7 VANHENPAINILLAT MAHDOLLISUUTENA	21
8 VANHEMPAINILTA-KANSIO	24
8.1 Miksi kansio?	24
8.2 Kansion rakenne	24
9 POHDINTA	27

**LÄHTEET
LIITTEET**

1 JOHDANTO

Peruspalvelukuntayhtymä Kallioon halutaan yhtenäinen toimintamalli, jota voitaisiin käyttää perhepäivähoidon vanhempainiltojen tukena joka kunnassa. Mitä vanhempainilloissa halutaan tarjota: onko vanhempainilta vain tiedotustilaisuus vai halutaanko, että vanhemmat voivat puhua keskenään kasvatuksesta, vertaisryhmätyyppistä toimintaa, mahdollisesti asiantuntijoita keskusteluapuna? Olisivatko kasvatukselliset illat tai teemaillat (teemoina esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelma, lapsen kehitys, arvot, perhe ja kasvatuseriaatteet) tarkoituksenmukaisia vanhempainiltoja?

Kallion perhepäivähoidonohjaajan kanssa käydyssä keskustelussa tärkeimmiksi asioiksi nousivat kysymykset: 1. Millaisina vanhemmat kokevat vanhempainillat ja 2. Miten vanhempainiltoja tulisi kehittää, jotta ne paremmin vastaisivat vanhempien ja perhepäivähoidon työntekijöiden tarpeisiin? Tärkeäksi asiaksi keskustelussa nousi myös vanhempainiltain jatkumo.

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda toimintamalli vanhempainiltoihin perhepäivähoitajien- ja ohjaajien tueksi. Mallin tavoitteena on edistää kodin ja hoitopaikan välistä yhteistyötä ja tukea kasvatuskumppanuutta. Tarkoitus on luoda pohja mielekkäälle ja molempia osapuolia hyödyttävälle vanhempainillalle. Toimintamallin tarkoitus on tukea työntekijöitä suunnittelemaan vanhempainiltoja, jotka vastaavat paremmin vanhempien toivomuksia.

Toimintamallin kokoamme kansioon, jota on helppo myöhemmin täydentää ja päivittää ajankohtaisilla asioilla, uusilla ideoilla ja saaduilla kokemuksilla. Kansion rakentamista varten selvitimme vanhempien kokemuksia ja ajatuksia vanhempainilloista tekemämme kyselyn avulla. Perhepäivähoidon näkökulmaa puolestaan saimme keskustelemalla perhepäivähoidon ohjaajien kanssa. Kansion rakentamiseen käytimme hyödyksi myös omaa ammattitaitoamme. Kansio tulee Kallion perhepäivähoitajien käyttöön konkreettisenä kansiona, mutta myös sähköisenä versiona, jolloin se on helposti kaikkien käytettävissä.

Perhepäivähoidosta on tehty suhteellisen vähän tutkimuksia, ja varhaiskasvatusikäisten vanhempainiltoja on tutkittu erittäin vähän. Opinnäytetyömme teoriaosuus koostuu perhepäivähoidosta, kasvatuskumppanuudesta, vanhempien kohtaamisesta ja tukemisesta, koska nämä asiat nousivat tärkeään asemaan kyselyssä, joka teetettiin vanhemmille. Vanhempainillat ovat tärkeä osa kasvatuskumppanuutta ja hyvä mahdollisuus tukea vanhemmuutta monilla erilaisilla keinoilla. Vanhempainilloissa tärkeää on myös saatu vertaistuki ja verkostojen luominen. Vanhempainillat tarjoavat monia mahdollisuuksia tukea perheiden hyvinvointia yksinkertaisilla ja helpoilla menetelmillä, ja näihin tilaisuuksiin tulisi tarttua.

2 PERHEPÄIVÄHOITO

Tässä luvussa määritellään, mitä perhepäivähoidolla tarkoitetaan ja minkälainen asema sillä on Suomessa. Perhepäivähoito poikkeaa päiväkotihoidosta, ja luvussa pohditaan perhepäivähoidon tarjoamia etuja ja siihen liittyviä haasteita.

2.1 Perhepäivähoidon muodot

Perhepäivähoito hoitajan kotona on kodinomaista, yksilöllistä hoitoa ja kasvatusta pienessä ryhmässä mahdollisimman lähellä kotia. Hoitajan kotona tapahtuvassa hoidossa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää lasta, mukaan luettuina perhepäivähoitajan omat alle kouluikäiset lapset. Lisäksi voidaan osa-aikaisesti hoitaa yhtä esiopetuksessa tai perusopetuksen aloittanutta lasta. Perhepäivähoitajan työn vahvuuksina pidetään hyviä mahdollisuuksia vaikuttaa omaan työhönsä ja mahdollisuus hoitaa omia lapsia. Kääntöpuolena ovat tarkat vaatimukset hoitoympäristön suhteen ja pitkäksi venyvät työpäivät. (Asetus lasten päivähoidosta 31.5.1990/490; Parrila 2002, 28)

Kaksi/kolmiperhepäivähoidossa hoitaja huolehtii kahden tai kolmen perheen lapsista vuoroviikoin näiden omissa kodeissa. Hoidossa voi pääsääntöisesti olla neljä alle esiopetusikäistä lasta, ja hoidon tarve johtuu vanhempien opiskelusta tai työssäkäynnistä. Tämän hoitomuodon etuna pidetään sitä, ettei lapsia tarvitse aina kuljettaa hoitoon, kun osa hoitoviikoista tapahtuu lapsen kotona. Hoitomuoto kuitenkin vaatii perheen kodeilta siisteyttä ja turvallista ympäristöä, sekä muita edellytyksiä hoidon järjestämiselle. Perhe vastaa myös ruokahuollosta niillä viikoilla, kun hoito tapahtuu omassa kodissa. (Asetus lasten päivähoidosta 31.5.1990/490; Parrila 2002, 28-29; Reunamo 2007, 148.)

Ryhmäperhepäivähoidossa kaksi hoitajaa voi samanaikaisesti hoitaa enintään 8 lasta ja lisäksi osapäiväisesti kahta lasta, kun taas kolme hoitajaa voi hoitaa enintään 12 lasta ja osa-aikaisesti 3 lasta. Kolmen hoitajan ryhmäperhepäiväkodissa yhdellä hoitajista tulee

olla ammatillinen pätevyys päiväkodin hoito- ja kasvatustehtäviin, esimerkiksi lastenhoitajan tai päivähoitajan koulutus. Perhepäivähoito tapahtuu kunnan järjestämässä kodinomaisessa tilassa, ja ruoka tuodaan valmiina jostakin kunnan toimipisteestä. Tämä vapauttaa hoitajille arvokasta aikaa, joka näin voidaan kohdistaa lapsiin. Ryhmäperhepäivähoidossa hoitajien työpäivät eivät veny pitkiksi ja kotielämä on helppo pitää erillään töistä. Ryhmäperhepäivähoito poikkeaa muista muodoista myös siinä, että hoitajilla on päivän aikana tärkeä aikuiskontakti toiseen hoitajaan. Tämä lisää työviihtyvyyttä, ja tuki on tarvittaessa lähellä. (Asetus lasten päivähoitosta 31.5.1990/490.; Parrila 2002, 29; Reunamo 2007, 148.)

2.2 Perhepäivähoito Suomessa

Perhepäivähoito on Suomessa merkittävä hoitomuoto päiväkotien ohella. Vuonna 2005 perhepäivähoidossa ja ryhmäperhepäivähoidossa oli vajaa kolmannes, eli 29 % kaikista päivähoitolapsista. Pienissä kunnissa perhepäivähoito on yhtä merkittävä hoitomuoto kuin päiväkodit. Perhepäivähoito toimintaa valvoo perhepäivähoidon ohjaaja tai tehtävään osoitettu päiväkodin johtaja. Huolimatta perhepäivähoidon merkittäväydestä hoitomuotona, sitä koskevaa tietoa ja tutkimusta on vähän. Tutkimukset ovat lisäksi vanhoja ja melko suppeita. (Reunamo 2007, 148-149; Parrila 2002, 94.)

Perhepäivähoidon etuna pidetään hoitoryhmien pientä kokoa, joustavuutta ja jatkuvuutta hoitosuhteessa. Jatkuvuus on kumminkin samalla myös heikkous varahoidon takia, koska silloin vaihtuu sekä hoitaja että fyysinen hoitoympäristö. Perushoidolla on merkittävä asema perhepäivähoidossa, ja perushoito ja arjen sujuvuus onkin yksi perhepäivähoidon keskeisiä tavoitteita. Keskeistä ovat myös sosiaaliset tavoitteet, kuten hyvät tavat, rajojen asettaminen ja ristiriitojen ratkaisu. Kolmas keskeinen tavoite on tukea lapsen tunne-elämää, turvallisuuden tunnetta ja rohkaista lasta oppimiseen itsenäisyyteen ja omatoimisuuteen. Erittäin tärkeänä pidetään lasten yksilöllistä huomiointia ja läheistä aikuiskontaktia, myös hoidon kodinomaisuutta arvostetaan paljon. Vanhemmat kokevat, että hoitokäytännöistä on helppo päästä yksimielisyyteen, kun hoitajia on vain yksi. Vanhempien vaikutusmahdollisuus on perhepäivähoidossa usein parempi kuin päiväkodissa, mutta ristiriitojen ilmetessä tuki ei ole lähellä. (Parrila

2002, 113-114; Reunamo 2007, 149-152.)

Suuri haaste ovat lomat, hoitajan sairastuminen tai muu pakollinen meno. Varahoidossa ryhmäkoot ja koostumukset vaihtelevat, ja se vähentää lapsen kokemaa turvallisuuden tunnetta ja tasapainoa. Pahimmillaan lapsi ei tunne varahoidossa hoitajaa tai ketään muista lapsista, ja on oudossa ympäristössä. Pitkän varahoidon tarpeen sattuessa, lapsi voi myös joutua vaihtamaan varahoitajaa useammankin kerran. Tämä aiheuttaa stressiä niin lapselle, vanhemmille kuin hoitajillekin. Tämän stressin vähentämiseksi perhepäivähoitajien verkostoituminen olisi hyväksi. Verkostoituminen myös monipuolistaisi toimintaa ja auttaisi hoitajia jaksamaan. Perhepäivähoitajien ammattitaidossa ja motivaatiossa on myös eroja, eli perheet voivat joutua eriarvoiseen asemaan hoidon laadussa. (Parrila 2002, 131-132 ja 138; Reunamo 2007, 151-152.)

Hoitajan työaikaan kuuluu myös siivoaminen ja ruuanlaitto, eli aikaa pitää varata myös muuhun kuin lasten kanssa olemiseen. Lisäksi työpäivä ei pääty lasten kotiin lähtemiseen, vaan hoitajan pitää vielä siivota ja käydä kaupassa, vaikka palkka tulee hoitotuntien mukaan. Palkkaus koetaan usein epäoikeudenmukaiseksi, ja se vaikuttaa myös siihen, kuinka työtä koetaan arvostettavan. Ryhmän ikärakenne on usein myös haastava leikkien sujuvuuden ja kaverisuhteiden muodostumisen kannalta. Ikäerot näkyvät myös lasten omatoimisuudessa ja sen tuomissa haasteissa. Pukemis- ja riisumistilanteissa voi tulla vastaan tilan ahtaus ja tilanteiden porrastaminen. Kaikkia lapsia on vaikea pukea tai montaa pientä syöttää samanaikaisesti. Tämä voi synnyttää hoitajassa riittämättömyden tunteen. (Parrila 2002, 131-135; Reunamo 2007, 151-152.)

3 KASVATUSKUMPPANUUS

Kasvatuskumppanuus on tärkeä osa lapsen päivähoitoa, ja vanhempainillat ovat yksi keino toteuttaa sitä. Kasvatuskumppanuus on monitahoinen käsite ja pitää sisällään paljon erilaisia asioita. Toimiva kasvatuskumppanuus ei kuitenkaan synny itsestään, vaan sen muodostamiseksi on nähtävä vaivaa.

3.1 Kasvatuskumppanuuden määritelmä

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan henkilöstön ja vanhempien tietoista sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista. Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus- ja vastuu, sekä oman lapsensa tuntemus. Henkilöstöllä on koulutuksensa antama ammatillinen tieto ja osaaminen, sekä vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta. (STAKES 2005, 31.)

Kasvatuskumppanuus alkaa rakentua jo ennen kuin lapsi varsinaisesti aloittaa hoidon. Aluksi vanhemmat ja hoitajat luovat kontaktin keskenään, laativat varhaiskasvatussuunnitelman ja luovat yhteisen toimintamallin. Näin lapsen on hyvä ja turvallista aloittaa hoito. Samalla myös vanhemmat tietävät, että lapsella on kaikki hyvin. Onnistuneen kasvatuskumppanuuden perustana on yhteinen käsitys lapsesta, kasvatustavoitteista ja –menetelmistä, sekä yhteistyön käsityksestä. Kasvatuskeskustelussa henkilöstö ja vanhemmat sitoutuvat tietoisesti yhdessä tukemaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista. Kasvatuskumppanuutta voidaan pitää myös laadun takeena hyvästä hoidosta, ja se on lapsen edun mukaista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 80.)

Kasvatuskumppanuussuhde on aina yksilöllinen ja luottamuksellinen. Sen luominen edellyttää yhteistyötä, johon molemmat osapuolet sitoutuvat. Perheet ovat erilaisia, ja niin ovat erilaisia myös vanhempien odotukset päivähoidolle. Varhaiskasvatussuunnitelman eli VASU:n teko on loistava mahdollisuus hoitajalle

tutustua perheeseen, sen arvoihin tapoihin ja käytäntöihin. Perheen arvot on hyvä tuntea, jotta niitä voidaan tukea myös päivähoidon arjessa, luoden yhtenäinen ja turvallinen kasvuympäristö lapselle. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on tukea vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutussuhdetta. Tämän vuoksi kasvattajan tulee ymmärtää lapsen ja vanhemman vuorovaikutussuhteen tärkeys, ja hänellä tulee olla taitoja tukea sitä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 23.)

Toimivan kasvatuskumppanuuden luominen vaatii aikaa, rauhaa, vuorovaikutusta ja kärsivällisyyttä. Väärinkäsitysten syntyminen on mahdollista ja jopa todennäköistä, koska lapsi voi käyttäytyä eri ympäristössä eri tavoin. Tämän vuoksi avoin vuorovaikutus on tärkeää, että mahdolliset mielipide-erot ja ongelmat saadaan selvitettyä. Vanhemmat eivät välttämättä halua laskea yksityisyyden suojaansa tai hoitajat panosta tarpeeksi kumppanuussuhteeseen. Kasvatuskumppanuuteen ei ketään voi pakottaa, mutta hoitajien vastuulla on luoda ja ylläpitää perusta toimivalle kasvatuskumppanuudelle. (Kaskela & Kekkonen 2006, 20.)

Kasvatuskumppanuuden pohjana ovat aina lapsen edut ja oikeudet, ja kumppanuuden lähtökohtana on aina lapsi. Lapsen elämä on helpompaa ja jatkuvampaa, jos kodin ja hoitopaikan välillä on kunnollinen ja jatkuva kasvatuskumppanuus. Lapsen kasvuympäristön tuntemus ja sen huomioiminen helpottavat toimimista lapsen kanssa. Varsinkin alussa vanhempien antama tieto on tärkeää, koska sen avulla lapsen sopeutuminen päiväkotiin on helpompaa, ja tällöin lapsen yksilöllisyys osataan huomioida paremmin. Toimintatapojen jatkuvuus ja johdonmukaisuus sekä yhteiset toimintatavat kotona helpottavat lapsen arkea ja luovat turvallisuuden tunteen. Näin ollen siirtymätilanteet kodista päiväkotiin ja päinvastoin sujuvat helpommin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 23.)

3.2 Kasvatuskumppanuudessa huomioitavaa

Hoitajien vastuulla on luoda mahdollisuus vanhempien osallistumiseen varhaiskasvatuksessa, tarjota tilaisuus kahden kesken ja yhdessä muiden vanhempien kanssa, keskustella hoitoryhmän yhteisistä tai omaa lasta koskevista asioista.

Kasvatuskumppanuus on osa jokapäiväistä vuorovaikutusta, mutta välillä sille pitää antaa myös oma, vain sille rauhoitettu hetki kahden kesken hoitajan ja vanhemman välillä. Päivähoitoon on vakiintunut tiedottamisen kulttuuri, ja perheelle jää usein vain tiedon vastaanottajan rooli. Tiedottamisen kulttuurista on syytä pyrkiä pois ja siirtää vuorovaikutuksen kulttuuriin, jossa vanhemmat ja hoitajat on tasavertaisia toimijoita. Tiedottamisen kulttuuri toimii paremmin, kun lapsi on isompi, mutta pienen lapsen kohdalla kommunikoinnin tulisi tapahtua vanhempien ja kasvattajien kesken, ja tiedon kulkea sujuvasti molempiin suuntiin. Tiedottamisen kulttuurissa kasvatuskumppanuus ei toteudu, koska vanhempien ajatukset jäävät vähäisiksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25-27.)

On tärkeää, että hoitajat ymmärtävät kasvatuskumppanuuden tärkeyden ja antavat työaikaansa ja motivaatiota sen toteuttamiseksi. Se on lapsen ja perheiden hyväksi käytettyä aikaa. Hoitajilla on ammatillista tietoa ja taitoa sekä myös tunnetta, mutta se ei korvaa vanhempien tietämystä lapsestaan. Kasvatuskumppanuuden kautta lapsen perhekulttuurin ja -tilanteen tunteminen vahvistuu, ja näin lapsen yksilöllisyys osataan ottaa paremmin huomioon ja tukea tämän yksilöllistä kehitystä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 23.)

Kasvattajien tulisi kiinnittää huomiota siihen, minkälaisia kasvattajia ovat ja mitkä asiat siihen vaikuttavat. Kasvattajilla on omat koulutuksen työkokemuksen, persoonallisuuden ja oman historiansa tuomat arvonsa, kokemuksensa ja käsityksensä asioista, jotka tulee asettaa syrjään tarvittaessa. On tärkeä tiedostaa, kuinka ne voivat vaikuttaa suhtautumiseen lapseen, tämän perheeseen, kasvatukseen ja päiväkodin arvoihin. Hoitajalla on oma käsitys kasvatuksesta ja kunnan omat linjaukset tulee huomioida. Sen lisäksi tulee ottaa huomioon vanhempien toiveet ja lasten yksilöllisyys. (Kaskela & Kekkonen 2006, 28.)

Kasvattajatahojen välinen luottamus on tärkeää, ja kummankin tahon tiedot ja taidot ovat tarpeellisia, että voidaan turvata lapsen edun mukainen, hyvä ja turvallinen arki. Luottamus syntyy, kun kasvattajien työ tehdään näkyväksi ja hoitopaikan asiat tuodaan tutuksi vanhemmille. Näin syntyy myös luottamus siihen, että hoitajat toimivat avoimesti, ja se on samalla myös ”käden ojennus” vanhemmille. Päivähoito on suuri osa lapsen arkea, ja sen vuoksi sitä ja kotia ei pidä erottaa toisistaan. (Kaskela & Kekkonen

2006, 80.)

4 VANHEMPIEN KOHTAAMINEN

Vanhempien kohtaaminen on edellytys laadukkaalle päivähoidolle. Lapsen eri toimintaympäristöt sulautuvat toisiinsa, ja tämän vuoksi kasvattajien tulisi tehdä yhteistyötä taatakseen arjen sujuvuus ja luodakseen lapselle turvallisuuden tunne. Vanhempien kohtaaminen muodostuu päivittäisen kohtaamisen lisäksi myös kasvatustilanteista, vanhempainilloista ja erilaisista vuorovaikutustilanteista. Hyvät vuorovaikutustaidot ovat tärkeä osa vanhempien kohtaamista, jotta kaikki osapuolet tulisivat huomioiduiksi.

4.1 Vuorovaikutustaidot

Varhaiskasvatustyössä vanhempien ja varhaiskasvattajien tekemä yhteistyö on tärkeää ja välttämätöntä. Onnistuneen vuorovaikutuksen pohjana on vuorovaikutustaitojen hallitseminen. Hyvä kuuntelija haluaa ja uskaltaa ottaa kuulemansa asiat vastaan, vaikka ne olisivat negatiivisia. Hyvä kuuntelija luo myönteisen ilmapiirin kehottamalla kertomaan lisää ja tekemällä tarkentavia kysymyksiä. Myös pienet eleet ja kasvojen ilmeet kertovat, että kuuliija on läsnä ja haluaa kuulla, mistä on kyse. Kuuntelijan pitää sietää erilaisia tunteita, kuten suuttumusta ja hämmennystä. Vuoropuhelussa tulee välttää kritisoimista, saarnaamista, syyttelemistä ja olettamista, koska näiden seurauksena toinen osapuoli menettää halunsa kuunnella. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.)

Kunnioittaminen helpottaa todellisen vuorovaikutuksen syntymistä, jossa asiat tuodaan esiin peittelemättä. Avoimesti ja rehellisesti asioista puhumalla ja toimimalla osoitetaan kunnioittamista ja hyväksymistä, jota jokainen ihminen kaipaa. Kuuleminen ja kunnioittaminen synnyttävät luottamusta. Luottamuksen syntyyn vaikuttavat myös aiemmat kokemukset samanlaisista tilanteista, ja luottamuksen syntyminen vaatii aina

aikaa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32-36.)

Kuuleminen ja kunnioittaminen ovat tärkeä osa onnistunutta dialogia. Hyvä dialogi on tärkeä osa varhaiskasvatuksessa tapahtuvassa yhteistyössä. Hyvä puhuja puhuu itsestä käsin, ei oletta asioita ja tekee tilaa toisen ajatuksille. Dialogissa ei juututa epäolennaisiin asioihin, vaan tarkastellaan olennaista yhdessä pohtien, keskustellen ja toinen huomioon ottaen. Hyvä dialogi luo parhaillaan yhteisöllisyyden tunteen, joka koostuu lapsuuden, vanhemmuuden ja kasvattajuuden ilmiöistä ja kokemuksista. Tämä yhteys parhaimmillaan tuo helpotusta ja toivoa sekä vanhemmuuteen että ammatilliseen kasvatukseen. Seuraavissa kappaleissa perehdytään tarkemmin eri vuorovaikutustilanteisiin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38-40.)

4.2 Kasvatuskeskustelut

Varhaiskasvatussuunnitelman eli VASU:n teko on tärkeää päivähoiton alussa, mutta yhtä tärkeää on sen päivittäminen, koska perheen ja lapsen tilanteet voivat muuttua. VASU:ssa käydään läpi lapsen tämän hetken tarpeet, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet ja mahdollinen yksilöllisen tuen tarve. Mahdolliset ongelmakohdat tuodaan esiin, ja niihin pyritään yhdessä vanhempien kanssa löytämään ratkaisukeinoja. Kasvatuskäytännöistä ja toimintatavoista sovitaan niin, että ne ovat yhtenevät kodissa ja hoidossa. Tämä tuo lapselle jatkuvuuden ja turvallisuuden tunnetta. Yhteisten kasvatuskäytäntöjen ylös kirjoittaminen ja niihin palaaminen myöhemmin on tärkeää. Lapsen VASU on ohjeistus siitä, kuinka lapsen kanssa tulisi toimia ja mitä pitäisi huomioida. Lisäksi sen avulla seurataan lapsen kehitystä systemaattisesti. (Kaskela & Kekkonen 2006, 45-46.)

Tärkeä keskustelun kohde on perheen mahdollinen erityisyys. Nykyään on paljon uusperheitä ja sateenkaariperheitä. Vaikka lapsi itse suhtautuisikin asiaan luontevasti, se saattaa aiheuttaa hämmennystä muissa lapsissa tai hoitajissa. Tämän vuoksi on tärkeää, kuinka perhe itse haluaa asiasta puhuttavan. Asiaa voi olla aluksi kiusallista kysyä, mutta monet suhtautuvat siihen varsin luontevasti. Perhe tulee perusteellisesti kuultua, asioita ei peitellä ja syntyy luottamus. (Kaskela & Kekkonen 2006, 45-46.)

Päivittäinen sananvaihto on olennainen osa toimivaa kasvatuskumppanuutta, mutta sen perusteet luodaan kasvatustalkutoissa. Lapsen VASUN:n uudelleen tutkiminen yhdessä voi tuoda esiin asioita, jotka päivittäisessä sananvaihdossa eivät tule ilmi. Keskustelussa on tärkeää tuoda lapsesta positiivisia asioita esiin ja kertoa pikku sattumia, joista vanhempi jää paitsi lapsen ollessa hoidossa. Kasvatustalkuton yhteydessä voidaan tutkia lapsen kasvunkansiota, jos päivähoitossa on sellaiset käytössä. Kasvunkansiot ovat erilaisia paikasta riippuen, mutta niiden käyttö on hyvä mahdollisuus tehdä näkyväksi päivähoiton arkea ja näyttää vanhemmille se, millainen heidän lapsensa on hoidossa. Kasvatustalkot on hyvä tilaisuus luoda myönteinen ilmapiiri kasvattajien välille. (Kaskela & Kekkonen 2006, 45-46.)

4.3 Vuorovaikutus vanhempien kanssa

Kasvatusoikeus- ja vastuu on aina vanhemmilla, huolimatta siitä, että he tuovat lapsen päivähoitoon. Tämän vuoksi vanhemmilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin tai hoitoryhmän hoito- ja kasvatussuunnitelmaan. Vanhempien osallistumisen kannalta tärkeää on, minkälaista tietoa heille annetaan päivähoitosta ennen asiakkaaksi tuloa ja etenkin hoidon alettua. On vaikea vaikuttaa asioihin, jos ei tiedä niiden todellista tilaa. Vuorovaikutuksen kautta vanhemmille tulee osallisuuden tunne varhaiskasvatukseen, vain hänen lapsensa ei kuulu varhaiskasvatuksen piiriin, vaan myös vanhempi itse. Osallisuuden tunteen myötä vanhemman on ehkä helpompi tehdä lapsen arkea näkyväksi hoitoon, vanhempi kuitenkin on oman lapsensa asiantuntija. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25-26.)

Lapsi viettää suuren osan viikostaan hoidossa ja käsittelee kotona tapahtuneita asioita usein myös hoitopäivän aikana. Jos kotona on tapahtunut suuria asioita (esim. muuttuneet perhesuhteet tai läheisen kuolema), hoitajan on hyvä tietää siitä osatakseen tulkita ja suhtautua oikein lapsen käytökseen ja pystyä tukemaan vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutussuhdetta. Monet vanhemmat voivat kokea arjen jakamisen ja näkyväksi tekemisen päivähoitoon vaikeaksi ja saattavat jopa tuntea jäävänsä vaille yksityisyyden suojaa. Se, että hoitaja haluaa tietää perheen asioista, ei tarkoita uteliaisuutta, vaan tiedonhalu on sen vuoksi, että osaisi toimia lapsen parhaaksi.

Vanhempien ja henkilökunnan välinen luottamus ja avoimuus ovat olennainen osa lapsen päivähoiton sujumisen kannalta. Hyvä vuorovaikutus muuttuu keskustelusta myös teoiksi, jos lapsen paras sitä edellyttää. (Kaskela & Kekkonen 2006, 47.)

Vuorovaikutus on väline tavoitteiden saavuttamiseksi, ja sen vuoksi se kannattaa pitää niin rakentavana kuin mahdollista, etenkin vaikeiden asioiden kohdalla. Vastuu vuorovaikutuksen hoitamisesta on aina hoitajalla, jonka tulee tehdä osuutensa riippumatta siitä, mitä asiakas tekee. Hoitaja on vuorovaikutuksen ammattilainen, jonka pitää selviytyä ristiriitatilanteista persoonallisia ominaisuuksiaan hyödyntäen tai niistä huolimatta. Hoitajat joutuvat miettimään oman persoonansa vaikutusta ammatillisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Omien vahvuuksien tunteminen on tärkeää ammattitaidon ja tunnetaitojen kehittämisessä. Tunneäly ei aina riitä, ja on myös aina huomioitava ammattiin liittyviä arvoperustoja ja eettisyyttä, vaikka itse yksityishenkilönä tekisikin toisin. Vuorovaikutuksessa on aina vähintään kaksi osapuolta ja siihen vaikuttavat lukuisat eri tekijät. Epäonnistumisia tulee joskus vastaan, vaikka tekisikin parhaansa. (Helenius, Karila, Munter, Mäntynen & Siren-Tiusanen 2001, 256-260.)

5 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

Tässä luvussa kerrotaan vanhemmuuden muuttunutta asemaa ja sen myötä syntynyttä tuen tarvetta. Lisäksi mietitään mahdollisia keinoja vanhemmuuden tukemiseksi. Vanhempien osallisuus on myös eräs keino tukea vanhemmuutta, koska sen kautta vanhemmat tuntevat itsensä tärkeiksi ja kokevat, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa lapsensa asioihin.

5.1 Muuttunut vanhemmuus

Viime vuosikymmeninä yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet vahvasti perheiden arkielämään. Perheellä ei useinkaan ole lähellä hyvää turvaverkkoa. Välimatkat sukuun on pitkiä, suvut pienempiä kuin ennen ja tiiviit kyläyhteisöt ovat kadonneet. Pienten lasten äitien työssäkäynti on lisääntynyt ja yhteinen aika omien lasten kanssa vähentynyt. Perheet elävät mahdollisesti monien paineiden alla, työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen voi olla haastavaa, ja perheen elämänhallinta tai voimavarat ovat kateissa. Taustalla voi olla esimerkiksi vanhempien välinpitämättömyys, jaksamattomuus, alkoholi- tai mielenterveysongelma, vanhempien keskinäinen suhde, tai he eivät ymmärrä lasten tarpeita ja ovat epävarmoja kasvatuksesta. Perheiden elämänrytmi on kiihtynyt, työelämän paineet siirtyvät vanhempien myötä usein myös kotiin ja perheen yhteisen ajan koetaan vähentyneen. Julkisuudessa puhuttanut ”kadotettuun vanhemmuuteen” koostuu siis monesta eri tekijästä. (Keskinen & Virjonen 2004, 73-76; Välimäki 1999, 196-199.)

Vanhemmuus on muuttanut muotoa, ja samalla on myös lapsen ja aikuisen rajat ovat hämärtyneet. Lapsi kuitenkin tarvitsee lähelleen luotettavia aikuisia, jotka osaavat asettaa rajat ja johon voi luoda turvallisen kiintymyssuhteen. Lapsen tarpeisiin tulee vastata, tarjota tälle rajoja ja rakkautta. Nykyään lasten elämässä turvallisia aikuiskontakteja on aiempaa vähemmän, ja ne muuttuvat useammin. Tämän vuoksi vanhemmuuden tukeminen on tärkeää. (Keskinen & Virjonen 2004, 73-76.)

Päivähoito ei ole enää entiseen tapaan ensisijaisesti sosiaalisesti tai taloudellisesti heikossa asemassa olevien lasten ja perheiden tukija, vaan asiakkaan lähtökohtana on usein ensisijaisesti hoidontarve, vanhempien työssä käymisen mahdollistamiseksi. Tämän vuoksi myös päivähoiton työnkuva on muuttunut. Kasvatusvastuu on aina vanhemmilla, mutta yhteiskunnan muutosten myötä päivähoiton merkitys vanhemmuuden tukijana on muuttunut tärkeämmäksi vuosien kuluessa. Samalla myös suhde päivähoiton ja kodin välillä on muuttunut tasavertaisemmaksi. (Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivala 1998, 129-132; Alasuutari 2003, 26; Välimäki 1999, 43.)

5.2 Tuen tarve

Vanhemmuuden tukemisen tarpeellisuus näyttäytyy monella erilailla. Se voi ilmetä esimerkiksi lapsen ja vanhemman välisenä heikkona kontaktina, luottamuksen puutteena, lapsen levottomuutena, yleisenä oireiluna ja tottelemattomuutena. Päivähoito on lähellä perheen arkea, ja sen vuoksi tuen hakemiseen sen kautta on matalampi kynnyks kuin esimerkiksi sosiaaliviranomaisten kautta. Päivähoiton koetaan olevan tärkeässä asemassa arvioitaessa lapsen kehitykseen ja käyttäytymiseen liittyviä asioissa, sekä perheen elämänhallinnan arvioinnissa. Päivähoito on merkittävin ja yleisin lapsiperheiden käyttämä palvelumuoto ja luonnollinen paikka tukea perheitä kokonaisuudessaan. (Hujala ym. 1998, 129-132; Keskinen & Virjonen 2004, 60 ja 89.)

Vanhemmuuden tukeminen voidaan ajatella laajemmin myös kotikasvatuksen tukemisena, jossa painotetaan kasvattajien roolia suhteessa vanhempiin. Kotikasvatuksen tukeminen ei tarkoita kaikenlaisten kasvatustieteen menetelmien automaattista hyväksymistä ja niiden tukemista. Se tarkoittaa kasvattajan ja vanhempien välistä tavoitteellista ja vuorovaikutuksellista keskustelua kasvatustieteen periaatteista, arvoista ja kulttuurista lapsen etu huomioiden. (Koivunen 2009, 151.)

5.3 Keinoja vanhemmuuden tukemiseen

Vanhemmuuden tukemiseen tähtääviä interventiomenetelmiä on varsin vähän, eikä niiden toimivuudesta juuri ole saatavilla tutkittavaa tietoa. Usein vanhemmuuden tukemisen katsotaan tapahtuvan vain hoitajien ja vanhempien välillä, mutta vähintään yhtä tärkeää on muilta vanhemmilta saatu tuki ja hoitopaikan kautta luodut verkostot muihin vanhempiin ja verkostoihin. Vanhemmat kokevat tärkeäksi purkaa omia tunteitaan ja asioitaan perheen ja suvun ulkopuoliselle taholle. Perheet toivovat lisää yhteistyötä päivähoidon kanssa nimenomaan voidakseen luoda verkostoja ja saada vertaistukea tutustuessaan toisiin perheisiin. Vanhempainillat ovat tässä merkittävässä asemassa, vaikka ne koskevatkin usein enimmäkseen päivähoidon käytännön asioista keskustelemiseen. (Keskinen & Virjonen 2004, 77., 90-91. ja 96.)

Keskustelu ja arjessa yhdessä kulkeminen koetaan tärkeäksi vanhemmuuden tukimuodoksi. Etenkin ongelmatilanteissa perheen vierellä kulkeminen ja arjessa rohkaisu on erityisen tärkeää. Arjen kohtaamisten lisäksi on tärkeä varata toisinaan myös rauhallinen aika ja paikka keskustelulle. Tuki voi olla pelkkää keskustelua, mutta sen lisäksi myös tiedon antamista, rauhoittelua tai ohjausta oikeaan suuntaan. Tuen tärkeitä antajia on hoitohenkilökunta, läheiset ja vertaistuki. Vertaistuellla tarkoitetaan perheitä, joissa on samanikäisiä lapsia. (Keskinen & Virjonen 2004, 94-95.)

Vanhemmuutta tuetaan korostamalla perheen myönteisiä voimavaroja. Tämä ennaltaehkäisevä työ voi näkyä esimerkiksi järjestämällä teemapäiviä tai ohjattua toimintaa, jossa tarkoituksena on perheen yhteinen tekeminen ja positiivisten kokemusten luominen. Positiivisten kokemusten saaminen on myös lapsen itsetunnon kehityksen kannalta tärkeää. (Keskinen & Virjonen 2004, 83. ja 88-91.)

5.4 Vanhempien osallisuus

Vanhemmille järjestetään mahdollisuuksia kasvat keskusteluihin paitsi oman lapsen osalta, myös yhdessä muiden vanhempien ja koko henkilöstön kanssa. Lähtökohdana vanhempien ja lasten suorittamalle arvioinnille on, että varhaiskasvatussuunnitelma on koko kasvatusyhteisön yhdessä laatima, se on

aktiivisessa käytössä ja sen sisältö perusteinen on koko henkilöstön ja vanhempien tiedossa. Vanhempien ja lasten suorittama toiminnan arviointi on osa varhaiskasvatuksen jatkuvaa kehittämistä. (STAKES. 2005, 32.)

Kasvatusoikeus on aina vanhemmilla huolimatta siitä, että he tuovat lapsen päivähoitoon. Tämän vuoksi vanhemmilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa yksikön tai hoitoryhmän hoito- ja kasvatussuunnitelmaan. Henkilöstön vastuulla on luoda mahdollisuus vanhempien osallistumiseen varhaiskasvatuksessa. Lapsikohtaisissa varhaiskasvatuskeskusteluissa voi nousta esiin yleisiä asioita, joihin ei löydetä ratkaisua. Vanhempainilta on hyvä tilaisuus käsitellä näitä asioita yhteisesti keskustelemalla asian ratkaisemiseksi. Yleinen keskustelu voi avata uusia näkökulmia ja muuttaa joidenkin vanhempien näkemyksiä. (Hujala ym. 1998, 73.)

Vanhempien osallistumisen kannalta tärkeää on, minkälaista tietoa heille annetaan päivähoitosta ennen asiakkaaksi tuloa ja etenkin hoidon alettua. Kasvatuskumppanuudessa vanhempien osallisuutta pyritään lisäämään aktiivisena tiedonvaihtona kodin ja hoitopaikan välillä. Pyritään tiedottamisen kulttuurista vuorovaikutuksen kulttuuriin ja tasavertaisuuteen. Aiemmin perhettä pidettiin kohteena, jolle päivähoito palvelua tarjottiin, mutta nyt perhe nähdään toimijana ja omien lastensa asiantuntijoina. Vuorovaikutuksen kautta vanhemmille tulee osallisuuden tunne varhaiskasvatukseen. Hänen lapsensa ei ainoastaan kuulu varhaiskasvatukseen, vaan myös vanhempi itse. (Kaskela & Kekkonen 2005; Keskinen & Virjonen 2004, 81.)

6 TUTKIMUS

6.1 Tutkimuksen tausta

Peruspalvelukuntayhtymä Kallioon halutaan yhtenäinen toimintamalli, jota voitaisiin käyttää perhepäivähoidon vanhempainiltojen tukena joka kunnassa. Peruspalvelukuntayhtymä Kallio on vuonna 2008 toimintansa aloittanut sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatio, joka tuottaa sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut Alavieskan ja Sievin kunnille sekä Nivalan ja Ylivieskan kaupungeille. Kuntayhtymän toimialaan ja tehtäviin kuuluvat valtion kunnille lailla säätämät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut mukaan luettuna ympäristöterveydenhuolto.

Kallion perhepäivähoidonohjaajan kanssa käydyssä keskustelussa tärkeimmiksi asioiksi nousivat kysymykset: 1. Millaisina vanhemmat kokevat vanhempainillat ja 2. Miten vanhempainiltoja tulisi kehittää, jotta ne paremmin vastaisivat vanhempien ja perhepäivähoidon työntekijöiden tarpeisiin? Tärkeäksi asiaksi keskustelussa nousi myös vanhempainiltain jatkumo. Opinnäytetyömme tavoitteena on luoda Kallion perhepäivähoitajille ja -ohjaajille vanhempainilta-malli, jonka avulla voidaan järjestää molempia osapuolia tyydyttävä vanhempainilta.

6.2 Aineiston kerääminen

Saadaksemme selville vanhempien kokemuksia ja ajatuksia laadimme kyselylomakkeen saatekirjeineen (Liite 1). Kyselyllä kartoitimme vanhempien tyytyväisyyttä vanhempainiltojen sisältöön, sitä mitä he pitävät tärkeänä sisältönä, ja kuinka he kokevat itse voivansa vaikuttaa tapahtuman sisältöön. Kyselyn loppuun laitoimme osion muille ajatuksille, johon vanhemmat saivat kirjoittaa omia ajatuksiaan vanhempainilloista ja muuta mahdollista palautetta, joka ei kysymyksissä tullut ilmi.

Kävimme tutustumassa yhteen perhepäivähoitajien järjestämään vanhempainiltaan, jossa esittelimme itsemme ja opinnäytetyömme tavoitteet. Illan aikana havainnoimme vanhempainillan kulkua ja saimme uuden kokemuksen, kumpikaan meistä ei ennen ollut käynyt vanhempainillassa. Lopuksi jaoimme paikalla olleille perhepäivähoitajille ja vanhemmille tekemämme kyselylomakkeet, joissa kysyimme heidän kokemuksiaan ja ajatuksiaan vanhempainilloista. Tämän lisäksi toimitimme lopuille vanhemmille kyselyt Ylivieskan päivähoitotoimistoon, joka välitti ne eteenpäin. Tämä oli helpoin reitti tavoittaa perhepäivähoidon piiriin kuuluvat perheet. Vastaukset palautettiin toimistolle, josta haimme ne koosteen tekemistä ja analysointia varten. Kyselyyn vastasi kaksitoista vanhempaa.

Numeroimme vastauspaperit niiden käsittelyn helpottamiseksi. Kokosimme yhteen monivalintakysymysten vastaukset, ja litteroimme sanalliset vastaukset samalle sivulle saadaksemme selkeän kokonaiskuvan. Avoimien kysymyksiä vastaukset oli luokiteltavissa kolmeen aiheeseen: tiedon saaminen, vertaistuki ja kasvatuskumppanuus. Lisäksi tuli vanhempainiltojen kehittämideoita.

6.3 Vanhempien kokemukset vanhempainilloista

Useimmat vanhemmat kokevat vanhempainillat hyödyllisiksi aina tai usein, eivätkä ne kenenkään mielestä ole hyödyttömiä. Vanhempainiltojen järjestäminen on siis hyödyllistä ja kannattavaa toimintaa. Kolmasosan mielestä vanhempainiltoja järjestetään liian harvoin eikä kenenkään mielestä niitä ole liian usein. Vanhempainiltojen säännöllinen järjestäminen koettiin tärkeäksi. Lisäksi toivottiin vanhempien mielipiteiden kysymistä vanhempainillan tarpeellisuudesta ja ajankohdasta. Samalla voisi kysyä myös, mitä aiheita vanhemmat haluaisivat käsitellä illan aikana, näin osattaisiin järjestää vanhempainiltoja, jotka vastaisivat aidosti vanhempien tarpeisiin

Vastaajista 66 prosenttia kokee voivansa vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön usein tai joskus. Osa vanhemmista kokee, ettei heillä ole vaikutusmahdollisuutta. Vanhemmista 25 prosenttia haluaisi itse mahdollisuuden vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön, ja

saman verran puolestaan ei halua tai koe tarvetta vaikuttaa sisältöön omilla mielipiteillään. Lähes puolet vastaajista haluaisi joskus vaikuttaa vanhempainillan sisältöön. Vanhemmille tulisi siis tarjota tilaisuus halutessaan sanoa toivomuksensa tulevan vanhempainillan sisällöstä.

Lähes kaikki vastanneista kokevat saavansa tarpeeksi päivähoidoa koskevaa tietoa vanhempainilloissa. Tärkeimmäksi sisällöksi tiedon lisäksi nousi toisiin vanhempiin tutustuminen sekä näiltä saatu vertaistuki. Esimerkiksi juuri paikkakunnalle muuttaneelle vanhempainilta on hyvä mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin ja luoda tukiverkoston. Vanhempainiltoihin kaivattiin tiedon saamisen lisäksi myös muuta ohjelmaa ja vapaata keskustelua. Vastauksissa nousi esiin myös toive luentotyypisistä tilaisuuksista, jossa käsiteltäisiin esimerkiksi lapsen kehitystä.

Perinteisten vanhempainiltojen lisäksi puolet vastaajista haluaisi enemmän vapaamuotoisempia vanhempainiltoja tai perhetapahtumia. 25 prosenttia on sitä mieltä, että ne ovat mukavia, mutta ei tarpeellisia. Kolmasosan haluaisi lisää yhteistyötä toisten perhepäivähoitoryhmien kanssa, kun taas puolet on sitä mieltä, että tapaamisia muiden kanssa on sopivasti. Yhteistyö koetaan mukavaksi päätellen siitä, että kenenkään mielestä sitä ei ole liikaa.

6.4 Tulosten luotettavuus

Kyselyn luotettavuutta olisi lisännyt suurempi vastaajien joukko. Lisää vastauksia olisi varmaan saatu, jos olisimme miettineet kyselyn ajankohdan tarkemmin. Enemmän vastauksia olisi tavoitettu varmaan myös vieraillemalla useammassa vanhempainillassa itse paikan päällä teettämässä kyselyn. Vastauksien lukumäärään vaikutti varmasti myös ajankohta. Teetimme kyselyn marraskuussa, jolloin monilla jo joulukiireet vievät aikaa.

Tuloksia saattaa vääristää se, että kyselyyn ovat todennäköisemmin vastanneet muutenkin aktiiviset vanhemmat. Lisäksi kaikki vanhemmat eivät vastanneet lomakkeen jokaiseen kysymykseen. Tuloksiin saattaa vaikuttaa myös se, että kysymykset tai vastaukset on tulkittu erilaisilla. Pyrimme lomaketta tehdessämme

laatimaan yksiselitteisiä kysymyksiä, mutta lisäksi halusimme antaa vanhemmille mahdollisuuden kertoa omin sanoin toiveistaan ja kokemuksistaan. Avoimien kysymysten vastaukset olivat kumminkin selkeitä ja mielestämme helposti tulkittavia.

Miettimällä etukäteen tarkemmin kysymysten asettelun, olisimme saaneet enemmän ja tarkempaa tietoa. Vasta tuloksia analysoidessa huomasi asiat, jotka olisi voinut kysyä toisin. Kysely lomakkeiden tekoa emme paljon ole enemmin harjoitelleet, joten emme osanneet huomioida kaikkia mahdollisia seikkoja myös tulosten analysoinnin kannalta.

7 VANHENPAINILLAT MAHDOLLISUUTENA

Tässä luvussa pohdimme vanhempainiltoja mahdollisuutena tekemämme tutkimuksen pohjalta. Tutkimme, millaisina vanhemmat kokevat vanhempainillat ja miten vanhempainiltoja tulisi kehittää, jotta ne paremmin vastaisivat vanhempien ja perhepäivähoidon työntekijöiden tarpeisiin. Tekemämme tutkimuksen ja teorian pohjalta kokosimme tähän omaa pohdintaa siitä, kuinka järjestetään hyvä ja molempien osapuolien tarpeisiin vastaava vanhempainilta. Näemme vanhempainillat mahdollisuutena tukea vanhempia kasvatustyössään ja sitä kautta koko perhettä. Vanhempainillassa on tilaisuus jakaa kokemuksia, saada tukea, tuntea kasvatuskumppanuutta ja luoda tärkeitä tukiverkostoja.

Vanhempainiltojen tarkoitus on toteuttaa kasvatuskumppanuutta eli kehittää kodin ja hoitopaikan välistä yhteistyötä, tukea vanhemmuutta ja tarjota mahdollisuus vertaistukeen. Vanhempainilta on yksi niistä hetkistä, jolloin vanhemmilla on mahdollisuus viettää aikaa lastensa hoitajan kanssa. Hoitopäivän arjessa ei useinkaan jää aikaa aikuisten väliselle rauhalliselle sananvaihdolle, johon taas vanhempainilta tarjoaa mahdollisuuden. Hoitajalle tarjoutuu tilaisuus kertoa hoidossa esiin nousseista ja muista ajankohtaisista asioista. Vanhemmat harvemmin näkevät lastensa hoitokavereiden vanhempia, ja heille saattaa olla tärkeää tietää, minkälaisesta perheestä oman lapsen kaverit tulevat. Vanhempainillassa on mahdollisuus tutustua muihin ja vaihtaa kokemuksia keskenään.

Hyvin suunniteltu vanhempainilta palvelee parhaiten kaikkia. Ennen vanhempainiltaa kannattaa teettää pienimuotoinen kysely, mitä vanhemmat odottavat/haluavat vanhempainillalta, ja mikä ajankohta heille kävisi parhaiten. Näin voi helpommin taata sen, että mahdollisimman moni on kiinnostunut illan aiheista ja tilaisuus järjestetään semmoiseen aikaan, jolloin vanhemmat varmimmin pääsevät paikalle.

Vanhempia monesti kiinnostaa tietää lapsen kehityksestä, sairauksista ja taudeista, joita on saattanut hoidossakin esiintyä, sekä kasvatukseen liittyvistä asioista. Jos perhepäivähoitaja tai perhepäivähoidonohjaaja kokee että hänellä ei ole näistä asioista

tarpeeksi tietämystä, hän voi pyytää avuksi esimerkiksi oman alueen terveydenhoitajan, psykologin tai lääkärin. Myös kiertäviä luennoitsijoita voi harkita, jos resurssit riittävät. Vanhempainillassa on hyvä keskustella asioista ja kuunnella, mitä ajatuksia vanhemmilla on, sillä he ovat voineet saada väärän käsityksen jostain, tai heiltä voi nousta ajatuksia, joita hoitaja ei ole tullut ajatelleeksi.

Vanhempainillassa on hyvä tarjota jotain pientä purtavaa ja juotavaa. Tarjottava luo tunnelmaa ja lisäarvoa sille voi antaa esimerkiksi tarjoamalla jotain, mitä hoitolapset ovat leiponeet. Kahvikuppi kädessä ihmiset ovat tottuneet keskustelemaan rentoutuneesti ja vaihtamaan kuulumisia. Osa vanhemmista saattaa tulla paikalle suoraan töistä, joten tarjoilulla on myös virkistävä vaikutus.

Vanhempainillan ei tarvitse kokonaan sisältää vakavaa asiaa, vaan siihen voi sisältyä leikkejä ja askartelua. Varsinkin silloin, kun vanhemmat eivät tunne vielä toisiaan tai lapset ovat mukana illanvietossa, voi leikkiä käyttää tunnelman rentouttamiseksi. Niin leikkiin kuin askarteluunkin voi ottaa jonkin teeman, jota käsitellä, esimerkiksi kiusaaminen. Leikkimällä voidaan miettiä, miten kiusaaminen saataisiin loppumaan ja askartelemalla voidaan tehdä yhdessä yksi iso kiusaamista vastustava maalaus. Samalla perhepäivähoitaja voi esitellä eri menetelmiä, joita pystyy käyttämään leikeissä ja askarteluissa. Suunniteltaessa askartelua ja leikkiä tulee miettiä kaikki tarvittavat materiaalit, jotta toteutus olisi sujuva.

Vanhempainiltaa suunniteltaessa kannattaa tehdä sen runko paperille, jotta illan tavoitteeseen on helpompi pyrkiä. Aina kannattaa olla varasuunnitelma esimerkiksi sen varalle, että kovinkaan moni vanhempi ei tule paikalle. Myös palautelomake kannattaa tehdä valmiiksi, jotta vanhemmat voivat täyttää sitä jo illan aikana ja tarvittaessa vielä kotonakin. Palautteen pyytäminen on tärkeää seuraavia kertoja varten, koska niiden perusteella perhepäivähoitaja tietää, missä on parannettavaa ja mikä on hyvin jo nykyisellään.

Perinteisten vanhempainiltojen lisäksi kannattaa joskus järjestää myös perheiltoja. Lapsi viettää suuren osan päivästä hoidossa, ja sen vuoksi vanhemmat usein haluaisivat viettää loput lapsen valveillaoloajasta yhdessä tämän kanssa. Perheillat ovat hyvä mahdollisuus sekä tukea vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta että opettaa,

esimerkiksi leikkien kautta uusia tapoja toimia yhdessä lasten kanssa. Samalla syntyy myönteisiä kokemuksia, jotka tukevat perheen sisäisiä suhteita ja lapsen kehitystä. Näin myös hoitajat pääsevät näkemään lapsista uuden puolen, ja samalla toteutuu päivähoiton tavoite, jossa kehoitetaan tukemaan vanhempia heidän kasvatustyössään.

8 VANHEMPAINILTA-KANSIO

8.1 Miksi kansio?

Teettämämme kyselyn, perhepäivähoidon ohjaajien kanssa käydyn keskustelun, omien ideoidemme ja ammattitaitomme kautta aloimme luoda mallia, joka palvelisi hyvin sekä perhepäivähoitoa että sen piirissä olevia perheitä. Kansion tarkoituksena on helpottaa vanhempainiltojen järjestämistä ja saada sen kautta perhepäivähoitajat jakamaan kokemuksia toisilleen. Kansion kautta toivomme vanhempainiltoihin muodostuvan myös jatkuvuutta ja säännöllisyyttä. Tavoitteena on kaikkia innostavien vanhempainiltojen järjestäminen.

Päätimme koota vanhempainiltamallin kansion muotoon, koska koimme sen käytännölliseksi ja helppokäyttöiseksi. Kokoamamme materiaalin lisäksi (LIITE 2) kansioon on helppo myöhemmin täydentää esimerkiksi omia muistiinpanoja, vanhempainilta-runkoja ja kerättyä palautetta. Näin kaikki aiheeseen liittyvä pysyy samojen kansien välissä ja on täydennettävyytensä vuoksi käyttöikänsä pitkäaikainen. Kun samaan kansioon kootaan useiden ihmisten ideat ja kokemukset, on päivähoitajien käytössä pian laaja idea- ja kokemuspankki, jota he voivat käyttää uusien vanhempainiltojen suunnittelun pohjana. Kansio tulee myös sähköiseen muotoon Kallion omaan tietoverkkoon, josta se on helposti kaikkien perhepäivähoitajien löydettävissä.

8.2 Kansion rakenne

Vanhempainillan muistilista –osio toimii muistilistana siitä, mitä kaikkea tulee ottaa huomioon vanhempainiltojen suunnittelussa. Osion löytyy lista huomioitavista asioista ja ideoita niiden toteuttamiseen. Käytön myötä osioon voi lisätä omia hyväksi koettuja iltojen runkoja, ja ideoita, jotka on todettu toimiviksi. Kansion ollessa laajemman työyhteisön käytössä kansioon kokoontuu monien eri ihmisten kokemukset, ja

ammattitaito helpottamaan kaikkien työtä.

Vanhempainillat voi aloittaa esimerkiksi tutustumisleikillä, jotta tunnelma rentoutuu. Etenkin vanhemmat, jotka ovat ennestään outoja keskenään, voivat leikin kautta tutustua toisiinsa ja perhepäivähoitajiin. Leikkien myötä syntyy ryhmähenkeä ja keskustelulle avoimempaa ilmapiiriä. Monen leikin periaatteet on myös muutettavissa niin, että keskustelun aiheeksi tuleekin tutustumisen jälkeen vaikkapa vanhemmuus tai muu vakavampi aihe. Kansiossa on esimerkkejä tutustumisleikeistä ja lähteitä, joista leikkejä ja muita tutustumistapoja löytyy lisää. Kohdasta löytyy myös leikkejä, joita voi leikkiä sekä vanhempien että lasten kanssa, tällaisia leikkejä voi käyttää vanhempainillassa, johon myös lapset ovat tervetulleita. Leikit tukevat aikuisen ja lapsen vuorovaikutussuhdetta.

Kyselymme perusteella osa vanhemmista haluaisi myös luentotyyppejä tilaisuuksia, joissa saisi tietoa yleisesti, eikä vain päivähoitoon liittyvistä asioista. Kokosimme aiheita, joista voisi järjestää vanhemmille luentoja tai työpajoja. Luennolle voi osallistua kerrallaan laajankin alueen perhepäivähoidon piiriin kuuluvat, kun taas työpajan voi järjestää vaikka saman alueen perhepäivähoitajien vanhempainillan osana. Paljon tietoa löytyy jo perhepäivähoitajilta ja -ohjaajilta, mutta hyvin voi turvautua myös kunnan sisäiseen osaamiseen ja pyytää vieraaksi vaikka alueella toimivan perhetyöntekijän.

Listasimme luotettavia ja hyödyllisiä linkkejä Ajankohtaisia tiedonlähteitä -osioon. Suomen tietotoimiston sivuilta löytyy tuoreimmat uutiset, Finlex:n Internet-sivuilta voimassa olevat lait, Mannerheimin lastensuojeluliiton ja lastensuojelun keskusliiton sivuilta alaan liittyviä asioita. Hakukoneista mainitsimme Googlen. Internet on monipuolinen ja helposti saavutettava tiedonlähde, mutta sitä käytettäessä on aina muistettava suhtautua kriittisesti, ja sivuston ylläpitäjä, sekä julkaisuajankohta on hyvä aina tarkistaa. Tiedon lähteet eivät myöskään aina ole pysyviä ja ajantasaisia, vaan ne voivat vanheta, muuttua tai kadota kokonaan.

Lapsen hoitoon liittyviä yleisasiota –osioon tulee Kallion Internet-sivuilta kopio, jossa kerrotaan perhepäivähoitoa koskevista yleisistä asioista. Osiossa viitataan myös Kallion Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan (2010-2013), Varhaiskasvatussuunnitelmaan ja Turvallisuuskansioon, joista löytyy paljon hyödyllistä

tietoa. Osioon voi koota lyhyesti myös perhepäivähoidossa yleisesti noudatettavat periaatteet ja käytännöt.

Kasvatuskumppanuus ja vuorovaikutus –osuuteen tulee poiminta opinnäytetyömme teoriaosuudesta. Vanhempainillat ovat yksi kasvatuskumppanuuden ilmenemismuoto, usein kasvatuskumppanuus jää vain sanoiksi paperille tai päivittäiseksi sananvaihdoiksi lasten päiden yli. Vuorovaikutus ja vertaistuen tarve nousi tehdyssä tutkimuksessa tärkeiksi asioiksi kasvatuskumppanuuden ohella. Tämä kansion osio on kertomassa ja muistuttamassa, kuinka tärkeää on annettavan perushoidon lisäksi myös tukea perhettä kasvatustyössä.

Lomakkeiden malleja –osiossa kerrotaan yleisesti, miksi kyselyt ovat tärkeitä, miten tuloksia voi käsitellä ja miten vastauksia säilytetään. Nämä ovat tärkeitä asioita, joita ei aina muisteta ottaa huomioon. Esimerkkinä on muutama tekemämme malli kyselylomakkeesta ja saatekirjeestä. Teimme osioon valmiita lomakkeita palautteen antamista ja asioiden kirjaamista varten. Palaute on tärkeää toiminnan kehittämisen vuoksi. Perhepäivähoitajille teimme lomakkeen, jonka avulla voi arvioida vanhempainiltojen onnistumista. Lomakkeeseen kirjataan illan tiedot, ohjelman runko ja kommentit onnistumisesta. Dokumentointi auttaa myös vanhempainiltojen jatkuvuuteen, kun kirjataan ylös koska, missä ja mitä on tehty.

Täytetyille lomakkeille ja vanhemmilta saadulle palautteelle on varattu oma välilehtensä. Menneen toiminnan arvioinnin ja vanhempainillasta saadun palautteen perusteella on helpompi suunnitella entistä onnistuneempia iltoja. Osion avulla on helppo seurata vanhempainiltojen laadun kehittymistä. Viimeisenä on liitteet –osio, johon kootaan vanhempainiltoja hyödyttäviä askarteluideoita, lehtileikkeitä, pullareseptejä ja virallistakin tekstiä, kuten lakeja tai materiaalia liittyen esimerkiksi luentotyypiseen vanhempainiltaan. Kansioon liitettynä ne on helppo löytää silloin, kun suunnittelee vanhempainiltaa.

9 POHDINTA

Otimme Kallion tarjoaman tutkimusaiheen innokkaasti vastaan, koska sen uutuusarvo kiehtoi. Kummallakaan meistä ei ollut aiempaa kokemusta vanhempainilloista tai perhepäivähoidosta, tämä toi oman haasteensa opinnäytetyön tekemiseen. Teorian kirjoittaminen osoittautui yllättävän haastavaksi, koska perhepäivähoito ja etenkin vanhempainillat on vähän tutkittu aihe. Lähdimme rakentamaan teoriaa perhepäivähoidon määrittelyn lisäksi kirjoittamalla aiheista, joita vanhemmat pitivät vanhempainiltojen tärkeinä asioina. Tutkimuksen taustaan perehtyminen on tärkeää työn lopputuloksen kannalta, ja samalla syntyi ymmärrys sille, miksi vanhempainillat ovat niin tärkeitä. Taustan tutkiminen vahvisti myös kansioon valitsemamme materiaalin asemaa.

Vanhempainilta-kansiota tehdessä käytimme tutkimustulosten ja perhepäivähoitajien näkemyksen lisäksi myös omia ideoita ja ammattitaitoa. Perhepäivähoidon työntekijöiden näkemys oli meille arvokas, koska meillä ei ennestään ole kokemusta vanhempainiltojen järjestämisestä. Vanhempainilta-kansio on opas, joka neuvoo ja antaa ideoita, miten voi järjestää hyvän vanhempainillan. Päädyimme tekemään kansion, koska se lisää oppaan käyttöikää täydennettävyyden ja muokkaus ominaisuuden vuoksi. Kansion käyttäjä voi helposti täydentää kansioon tärkeiksi kokemiaan asioita ja päivittää se ajantasaiseksi. Halusimme kannustaa kansion avulla myös tapahtumien dokumentointiin ja tehdyn työn arviointiin, koska menneen työn arviointi auttaa parantamaan laatua jatkossa. Myös vanhempainiltojen jatkuvuus voi parantua dokumentoinnin avulla.

Mielestämme työmme vastaa tutkimusongelmiin, jotka olivat: Millaisina vanhemmat kokevat vanhempainillat? ja 2. Miten vanhempainiltoja tulisi kehittää, jotta ne paremmin vastaisivat vanhempien ja perhepäivähoidon työntekijöiden tarpeisiin? Vanhempien kokemukset näkyvät tulosten analysoinnissa, ja ne ovat olleet merkittävässä osassa vanhempainilta-kansion suunnittelussa. Vanhempainiltojen kehittämistarpeet puolestaan tulevat esiin kansiomme esittelyssä ja sisällössä. Lisäksi pidimme tärkeänä vanhempainiltojen jatkuvaa kehittämistä ja myös se näkyy kansion

sisällössä. Toivomme, että Kallio jakaa kansion sisällön kaikille perhepäivähoitajille ja huolehtii, että sitä käytetään, täydennetään ja päivitetään, koska mielestämme se palvelee kaikkia perhepäivähoidon työntekijöitä ja asiakkaita.

Opinnäytetyön haasteista huolimatta tai niiden ansiosta opimme paljon uusia asioita. Tutkimuksen tekeminen voi olla välillä haastavaa, mutta oli palkitsevaa saada valmiiksi työväline oikean työelämän käyttöön. Aikataulun hallitseminen ei ole vahvimpia puoliamme, mutta tämän projektin aikana opimme paremmin tiedostamaan siihen vaikuttavat tekijät. Emme ehkä aloittaessa olleet vielä tarpeeksi kypsiä kirjoittamaan meille vieraasta aiheesta, joten aikataulu venyi. Opinnäytetyötä tehdessä tutustuimme teoksiin, joista on varmasti jatkossakin hyötyä työelämässä ja mahdollisissa jatkokoulutuksissa.

Jatkokehittämisideana ehdotamme tutkimuksien tekemistä perhepäivähoidon tai päiväkotien vanhempainilloista, koska aihe on vähän tutkittu. Lisäksi henkilöstöä voisi kouluttaa vanhempainillan järjestämiseen ja kannustaa kertomaan kokemuksiaan toisille. Tekemämme tutkimuksen vastauksissa nousi esille, että tuen saaminen vanhempainilloissa koettiin tärkeäksi, teoria osuudessamme puolestaan tulee ilmi että vanhemmuuden tukemiseen tähtääviä interventiomenetelmiä on varsin vähän ja niiden toimivuudesta ei juuri ole saatavilla tutkittavaa tietoa. Hyvä tutkimuksen aihe voisi olla siis vaikkapa kuinka vanhemmuutta voisi paremmin tukea vanhempainilloissa.

LÄHTEET

Alasuutari M. 2004. Kuka lasta kasvattaa. 2. Painos Tampere: Gaudeamus.

Asetus lasten päivähoidosta 31.5.1990/490

Helenius A., Karila K., Munter H., Mäntynen P. & Siren-Tiusanen H. 2001. Pienet päivähoitossa. Juva: WS Bookwell Oy.

Hujala E., Puroila A-M., Parrila S. & Nivala V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.

Kaskela M. & Kekkonen K. 2006 Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Keskinen S. & Virjonen H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Tampere: Tammi.

Koivunen P-L. 2009. Hyvä päivähoito-työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS-kustannus. WS Bookwell Oy.

Parrila S. 2002. Perhepäivähoito osana Suomalaista päivähoitojärjestelmää. Oulu: University of Oulu.

Välimäki, A-L. 1999. Lasten hoitopuu. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

STAKES. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.

Kysymykset vanhemmille:

1. Ovatko vanhempainillat mielestäsi hyödyllisiä?
 - a) Aina
 - b) Usein
 - c) Joskus
 - d) Ei koskaan

2. Onko vanhempainiltoja
 - a) Liikaa
 - b) Sopivasti
 - c) Liian harvoin

3. Koetko voivasi vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöön?
 - a) Kyllä
 - b) Joskus
 - c) Ei koskaan

4. Haluaisitko pystyä vaikuttamaan enemmän vanhempainiltojen sisältöön?
 - a) Kyllä
 - b) En
 - c) En koe tarvetta vaikuttaa sisältöön

5. Saatko vanhempainilloissa tarpeeksi tietoa eri asioista?
 - a) Kyllä
 - b) En

6. Haluaisitko enemmän vapaamuotoisia vanhempainiltoja/perheilloja?
 - a) Kyllä
 - b) En
 - c) Ovathan ne mukavia, mutta en koe niitä tarpeellisiksi

7. Onko yhteisiä tapaamisia toisten perhepäivähoitoryhmien/vanhempien kanssa mielestänne sopivasti?

- a) Liikaa
- b) Sopivasti
- c) Liian harvoin

8. Mikä on vanhempainiltojen tärkein anti? (esim. yleinen tieto, tieto tapahtumista, vertaistuki ja kasvatus kumppanuuden kokeminen, jokin muu, mikä?)

9. Muuta, mitä haluat sanoa.

Kiitos vastauksestasi!

VANHEMPAINILTA- KANSIO

Kansion tarkoituksena on helpottaa vanhempainiltojen järjestämistä ja saada sen kautta perhepäivähoitajat jakamaan kokemuksia toisilleen. Kansion kautta toivomme vanhempainiltoihin muodostuvan myös jatkuvuutta ja säännöllisyyttä. Tavoitteena on kaikkia innostavien vanhempainiltojen järjestäminen.

Kokoamamme materiaalin lisäksi kansioon on helppo myöhemmin täydentää esimerkiksi omia muistiinpanoja, vanhempainilta-runkoja ja kerättyä palautetta. Näin kaikki aiheeseen liittyvä pysyy samojen kansien välissä ja on täydennettävyytensä vuoksi käyttöikänsä pitkäaikainen. Kun samaan kansioon kootaan useiden ihmisten ideat ja kokemukset, on päivähoitajien käytössä pian laaja idea- ja kokemuspankki, jota he voivat käyttää uusien vanhempainiltojen suunnittelun pohjana.

Kansioon tulevassa valmiissa materiaalissa käsitellään mm. kyselylomakkeita, tiedonlähteitä, lapsen hoitoon liittyviä yleisasioita, kasvatuskumppanuutta, tutustumiskeinoja, luentotyyppejä tilaisuuksia, vanhempainillan runkoa ja muistilistaa. Sinne voi lisätä vanhempien palautetta, omia muistiinpanoja ja muita liitteitä.

VÄLILEHDET:

Suunnittelun idea ja muistilista

Tutustumiskeinoja

LUENNOT JA TYÖPAJAT

Lasten hoitoon liittyvät yleiset asiat

KASVATUKUMPPANUUS JA VUOROVAIKUTUS

- Ote Päivi Markkilan ja Eija Pyykösen opinnäytetyöstä:

- Kasvatuskumppanuus
- vanhempien kohtaaminen
- vanhemmuuden tukeminen

Lomakkeet

- OHJEITA TULOSTEN KÄSITTELYSTÄ JA SAATEKIRJEESTÄ
- LOMAKE VANHEMPAINILLAN DOKUMENTOINTIA VARTEN
- PALAUTE LOMAKE VANHEMPIA VARTEN
- PALAUTTEEN YHTEENVETO LOMAKE

MENNYT TOIMINTA

Omat muistiinpanot

LIITTEET

SUUNNITTELUN IDEA JA MUISTI LISTA

Ennen vanhempainiltaa

- Vanhempien mielipiteiden ja ideoiden kysyminen ennen vanhempainiltaa. Myös ajankohdan sopivuutta voi tiedustella
- Kutsut kannattaa toimittaa ajoissa! Lasten tekemä vanhempainilta kutsu voi innostaa vanhempia enemmän kuin tulostettu paperi
- Lapsiparkki vanhempainiltaan. Näin lastenhoito ei voi olla esteenä paikalle pääsemiseen. Lapsiparkin järjestäminen voi onnistua helposti esim. alan opiskelijoiden avulla. Opiskelijat saa käytännön harjoitusta ja hoitajat saavat keskittyä rauhassa vanhempiin, kaikki hyötyvät.
- Missä vanhempainilta pidetään? Ja kuinka sinne luodaan rento tunnelma? Tilan järjestys, pöydän somistus, ulos roihut pimeään aikaan...

Tarjoilu

Tarjoilu on monen mielestä tärkeä, se luo rennomman ilmapiirin ja sen ohella on hyvä keskustella muiden vanhempien kanssa. Tarjoilun voi kuitenkin hoitaa monella erilailla, esimerkiksi:

- Nyyttärit, joissa jokainen vanhempi tuo jotakin tarjottavaa.
- Tarjolla lasten itse leipomat pullat tai muu herkku.
- Pihalla järjestettävä piknik, makkaranpaistoa ym.

Ohjelma

Ohjelma on tärkeä tekijä illan vetovoimaisuudessa ja vaikuttava tekijä vanhempien osallistumiseen. Etukäteen hyvin suunniteltu ilta ja sen vanhemmille kerrottu hyvä sisältö houkuttelee enemmän vanhempia paikalle.

- Jokin ”houkutus” esim. lasten esitys, askarteluista tehty näyttely tai valokuvista koottu diaesitys.
- Vanhempainillassa voidaan tehdä lapselle joku muisto, jonka lapsi saa seuraavana hoitopäivänä ja liitetään vaikka lapsen kasvun kansioon. ”Viimeksi väsättiin talo, jossa on perheenjäsenten kuvat, ja naperot voi ikävän iskiessä sitten katsella siitä äidin, isän ja sisarusten kuvia. Tällä kertaa tehdään kuulemma lapselle kuvakirja hänelle tärkeistä ihmisistä, paikoista ja esineistä.”
- Lasten ja vanhempien yhteinen puuhailta. Rennossa tunnelmassa tutustuu hyvin muihin ja vanhemmat pääsevät näkevät lapsensa osana lapsiryhmää. Lapsi viettää suuren osan päivästä hoidossa, sen vuoksi vanhemmat mielellään viettäisivät illan lasten kanssa kotona. Järjestetty perheilta voi parhaimmillaan avata uusi näkökulmia niin vanhemmille kuin hoitajillekin ja tukee samalla vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta.
- Leikkimielisiä kisailuja. Esimerkiksi Alias peli, jossa sanoina onkin päivähoitoon, kasvatukseen ja lapseen liittyvät sanat
- Aihevalinnat ajankohtaisia, huomioiden etukäteen mahdolliset vanhempien toiveet.
- Työpajat / Pienryhmä työskentely jostain aiheesta, tällöin kaikki saavat äänensä kuuluviin. Ja voidaan käyttää monipuolisempia menetelmiä aiheen käsittelyssä. Esimerkiksi jos aiheena on lapsen päivähoitopäivä niin yksi ryhmä voi ajatella asiaa lapsen kannalta, toinen vanhempien kannalta ja kolmas hoitajan kannalta.
- Vanhempainilloissa voisi olla mukana myös pala päiväkodin arkea mm. pieni laulu-, liikunta- ja maalaus hetki vanhemmille voisi avata arkea vanhemmille paremmin kuin "tietoisku-illat"

Vanhempainillan aloitus ja lopetus

Sekä illan aloitus ja lopetus on hyvä miettiä etukäteen. Alussa vanhemmat on hyvä toivottaa tervetulleeksi ja kiittää heitä paikalle saapumisesta.

Illan lopetus voi olla esimerkiksi yhteiskeskustelu illan tunnelmista, rauhoittumishetki tai ohjaajan koonti illasta. Palautteen pyytäminen illan loppuun auttaa tulevien vanhempainiltojen järjestämisessä. Loppuun on hyvä muistuttaa tulevista ja ajankohtaisista asioista, sekä toivottaa turvallista kotimatkaa vanhemmille.

TUTUSTUMIS KEINOJA

Vanhempainillat on hyvä aloittaa tutustumisleikillä, jotta tunnelma rentoutuu. Voi olla, etteivät vanhemmat ole missään tekemisissä keskenään, saattavat nähdä toisensa vain lapsia tuodessa tai haettaessa. Tutustumisleikkejä voi olla pitkin iltaa, aivan miten järjestäjästä itsestä tuntuu. Leikkeihin kannattaa perehtyä etukäteen ja ne voivat olla semmoisia, joita voi kokeilla myös lasten kanssa. Esimerkiksi yhdessä askartelu saattaa olla myös hyvä keino saada vanhemmat keskustelemaan keskenään. Se pitää kuitenkin muistaa, etteivät kaikki vanhemmat halua tehdä yhteistyötä toistensa kanssa, eivätkä välttämättä tykkää leikeistä.

Tutustus-, vuorovaikutus- ja nimileikkien tarkoituksena on saada ryhmän jäsenet tutustumaan toisiinsa. Harjoitukset vahvistavat ryhmän yhteishenkeä ja luovat avointa ilmapiirin keskusteluille.

Lisää leikkejä löytyy mm. kirjoista:

Eija Leskinen. Ryhmä toimimaan! - Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön
Olli Aulio. Suuri leikki kirja

Tässä muutamia leikkejä:

Minä olen... ja minä pidän...

Yksi vanhemmista sanoo nimensä ja jonkin asian, joka kuvaa häntä (esim. mitä on mieliruokansa, suosikki eläimensä, lempileikki lapsena tai vaikkapa jokin hyvä ominaisuutensa). Seuraava sanoo edellisen etunimen ja hänen valintansa sekä lisää perään omansa; kolmas toistaa edellisten nimet ja symbolit ja lisää omansa jne.

Tutustusringit

Vanhemmat jaetaan ryhmiin siten, että jokaiseen ryhmään kuuluu 8 henkeä. Ryhmät muodostavat kaksi sisäkkäistä rinkiä: sisäringissä seisoo 4 henkilöä kasvot ringin keskustasta ulospäin. Toiset 4 henkilöä asettautuvat ulkorinkiin sisäringin henkilöiden eteen, kasvot ringin keskustaan päin.

Näin jokaisen edessä seisoo hänen parinsa. Pareilla on minuutti aikaa keskustella keskenään, tämän jälkeen vaihdetaan paikkaa siten että ulkoringin jäsenet astuvat myötöpäivään seuraavan sisäringin jäsenen eteen. Nyt heillä on jälleen minuutti aikaa keskustella. Ohjaaja ohjaa leikkiä, ottaa aikaa ja kertoo keskustelun aiheet. Aiheita voivat olla esimerkiksi: ketä kuuluu minun perheeseeni, mitä harrastan, mitä tein viikonloppuna.

Odotukseni vanhempainilloilta

Ensimmäisellä tapaamiskerralla on hyvä käydä läpi myös vanhempien odotuksia vanhempainilloilta. Toiveet ja odotukset voidaan käydä läpi keskustellen, mutta jotta jokaisen ääni saadaan kuuluville, voidaan käyttää myös pienryhmäharjoituksia. Mikäli vanhempainillassa on yli 30 osallistujaa, heidät voidaan jakaa kahteen eri ryhmään. Ryhmän jäsenet asettautuvat piiriin. Ohjaaja antaa pienen esineen, esim. pehmolelun kiertää ringissä. Jokainen sanoo vuorollaan jonkin toiveen tai odotuksen ja antaa lelun seuraavalle.

Kotikaupungin kartta

Vanhemmat saavat kukin paperia ja kynän ja heitä pyydetään piirtämään kartta siitä alueesta (kylästä, lähiöstä, kaupungista) missä he asuvat. Kartan ei tarvitse olla oikeassa mittakaavassa, vaan siihen hahmotellaan niitä paikkoja, joissa kukin on käynyt aikana: koti, työpaikka, harrastuspaikat, lasten harrastuspaikat, koulu, mummola jne. Lopuksi jokainen esittelee oman karttansa. Sama harjoitus voidaan tehdä päivällä lasten kanssa ja verrata vanhempainillassa lasten ja vanhempien karttoja

Luottamuskävely

Leikkijät on pareittain ja toisen silmät sidotaan. Pari on sokean huolehtija, taluttaja. Luotettu kulkee sokean takana pitäen sormenpäillä kiinni sokean olkapäistä, ohjaten tätä kevyillä liikkeillä. Leikki tapahtuu hiljaisuudessa ja ohjaaminen tapahtuu vain sormien kosketuksella. Hetkenpäästä vaihdetaan osia. Leikin loputtua keskustelua: Luottiko sokea taluttajaansa, miltä tuntui taluttaa, mikä tuntui pahalta ja mikä hyvältä?

LUENNOT TAI TYÖPAJAT

Kyseltäessä vanhempainilloista, eräs vanhempi vastasi: "Eriaiheisialuentotyyppejä tilaisuuksia voisi järjestää silloin tällöin, liittyen alle kouluikäisten asioihin ja kehitykseen. (Kasvatusasiat eri vuosina jne.)". Järjestettäessäluentotyyppejä vanhempainilloja, kannattaa kysellä, mikä asia vanhempia mahdollisesti askarruttaa ja tarttua mahdollisesti hoidossa esiin tulleeseen asiaan, esimerkiksi kiusaamiseen.

Luennolle voi osallistua kerrallaan laajankin alueen perhepäivähoidon piiriin kuuluvat, kun taas työpajan voi järjestää vaikka saman alueen perhepäivähoitajien vanhempainillan osana. Paljon tietoa löytyy jo perhepäivähoitajilta ja -ohjaajilta, mutta hyvin voi turvautua myös kunnan sisäiseen osaamiseen. Esimerkiksi perhetyöntekijä tai perheneuvolan työntekijä voi tuoda uutta näkökulmaa vanhempien lisäksi myös hoitajille.

Esimerkki aiheita ja tietolähteitä niistä:

Lapsen kehitys: kuinka lapsen fyysiset ja sosiaaliset taidot kehittyvät, mikä on tyypillistä käyttäytymistä minkäkin ikäisellä, levoton lapsi/kehityshäiriöt. Mihin asioihin vanhempien tulisi erityisesti kiinnittää huomiota?

- MLL: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/

Perhesuhteet: Vanhempien rooli, sisarusuhteet, perheiden erilaisuus...

- Sevón & Notko: Perhesuhteet puntarissa (2008)

Mediakasvatus: Miten eri viestintä ja median muodot vaikuttavat lapsen elämään tietotekniikka yhteiskunnassamme?

- Lahikainen, Hietala, Inkinen, Kangassalo, Kivimäki & Mäyrä: Lapsuus mediamaailmassa (2005)

- MLL: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/lapset_ja_media/

- Mediakasvatusseura: <http://www.mediakasvatus.fi>

Leikin merkitys: Lapsi ei leiki oppiakseen, mutta oppii leikkiessään. Leikkiessään lapsi oppii motorisia, sosiaalisia ja kognitiivisia taitoja. Lapsi luo leikin kautta omaa identiteettiään ja oppii yhteiskunnallisia normeja.

-Piiroinen : Leikin pikkujättiläinen (2004)

-Lindqvist: Leikin mahdollisuudet (1998)

Sadutus / Satujen merkitys: Sadut ovat lapsille paljon muutakin kuin ajan viihdettä. Satujen avulla lapsi kehittyy kielellisesti ja emotionaalisesti ja niiden kautta on helpompi käsitellä lepen kanssa vaikeitakin asioita. Sadutus tuo esiin lapsen omia ajatuksia ja opettaa vanhempia kuuntelemaan lasta oikeasti. Sadutusta voisi harjoitella myös vanhempainillassa tai koko perheelle tarkoitetussa illassa.

- Ylönen: Loihditut linnut – Satujen merkitys lapselle (2000)

- Karlsson: Sadutus – Avain osallistavaan toimintakulttuuriin (2003)

- Bettelheim: Satujen lumous, merkitys ja arvo (1998)